

4. Українська книга 1917–1921 рр. у фондах Педагогічного музею України : каталог-путівник / Пед. музей України ; [уклад.: В. О. Гайдей, О. П. Міхно ; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. – Київ : ПМУ, 2017. – 172 с.

Н. В. Вараксіна

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ “ВІЛЬНА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА” (1917–1920 рр.)

У межах проведення заходів із відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр. за ініціативи директора Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Лариси Дмитрівни Березівської з метою надання широкого доступу користувачам до журналу “Вільна українська школа” (1917–1920) започатковано проект з оцифрування колекції, що зберігається у фонді бібліотеки.

“Вільна українська школа” – єдиний на той час педагогічний і громадсько-політичний часопис, орган Всеукраїнської учительської спілки, яку очолювала С. Русова. Виходив у Києві з вересня 1917 р. по січень 1920 р. за загальною редакцією С. Черкасенка, а потім – О. Дорошкевича. Був продовжувачем педагогічної ідеології журналу “Світло”.

У різні роки до редакційного комітету входили: О. Дорошкевич (голова), К. Лебединцев, О. Музиченко, В. Підгаєцький, С. Русова, Я. Чепіга. У часописі також працювали О. Астряб, Л. Білецький, Г. Голоскевич, О. Грушевський, В. Дурдуківський, М. Зеров, Н. Мірза-Авекянц, І. Огієнко, В. Прокопович, В. Родников, І. Стешенко, С. Сірополко, П. Холодний, С. Черкасенко та інші відомі педагоги.

Часопис мав великий попит серед педагогічної громадськості, його тираж становив 5 000 примірників, але через складну суспільно-політичну ситуацію та брак коштів журнал виходив нерегулярно, інколи в одному виданні поєднувалося кілька номерів.

Діяльність “Вільної української школи” спрямовувалася на українізацію народної початкової, середньої та вищої освіти в Україні, перебудову освіти на засадах європейської педагогіки. Друкувалися урядові й настановчі матеріали з питань освіти, рішення учительських з’їздів, розроблялися питання теорії освіти, методології, освітньої практики. Основні рубрики: “Шкільна хроніка”, “Бібліографія”, “З життя вчительських спілок”, “Критика”, “З діяльності Секретаріату народної освіти”, “Нові книги” [1].

У 1920 р. журнал перестав існувати разом із Всеукраїнською учительською спілкою, яку було реорганізовано у Всеукраїнську спілку робітників школи й соціалістичної культури.

Зазначимо, що оцифровані номери журналу “Вільна українська школа” увійшли до Науково-педагогічної електронної бібліотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, ознайомитися з

ними можна за посиланням ([http://194.44.28.246/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=S&I21DBN=ELIBR&P21DBN=ELIBR&S21FMT=fullwebr&S21ALL\(<.>T=ВІЛЬНА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА\\$<.>\).](http://194.44.28.246/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=S&I21DBN=ELIBR&P21DBN=ELIBR&S21FMT=fullwebr&S21ALL(<.>T=ВІЛЬНА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА$<.>).)

Електронний ресурс колекції журналу “Вільна українська школа” сприятиме інформаційному забезпеченню досліджень з історії освіти України.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Колекція журналу “Вільна українська школа” (1917–1920) як джерело мікроісторії освіти України / Лариса Березівська // Історико-педагогічний альманах / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини ; [голов. ред. Ольга Сухомлинська]. – Київ, 2016. – № 1. – С. 4–9.

Г. М. Дубрівна

“ІЗ ІСТОРІЇ ОСВІТНЬОГО РУХУ НА УКРАЇНІ ЗА ЧАСІВ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1919 РОКІВ” СТЕПАНА ПОСТЕРНАКА ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ

У наш час, коли стрімко міняється сфера освіти: як освітні потреби населення, так і державна політика в галузі освіти та освітні інституції, існує актуальна проблема в осмисленні власної національної історії освіти, розуміння її самобутності, місця та ролі у всеєвропейському історико-педагогічному процесі.

Розуміння становлення національної освіти неможливе без історичних джерел. Безперечно, таким джерелом є праця Степана Постернака “Із історії освітнього руху на Україні за часів революції 1917–1919 рр.”, яка була видана в Києві 1920 р. Вона, по суті, стала одним із перших джерел для вивчення становлення вітчизняної освіти початку ХХ ст. Із тих пір пройшло сто років, в Україні з’явилося багато іншої історичної літератури, але це видання залишається актуальним джерелом для істориків педагогіки й зараз. Праця С. Постернака вирішує дві групи завдань: по-перше, описуючи педагогічні події 1917–1919 рр., допомагає давати відповіді на такі питання: що відбувалося, як відбувалося та до яких результатів призвело; по-друге, сприяє розумінню як минулих, так і сьогоденних подій, що відбувалися та відбуваються в національній освіті.

С. Постернак повернувся в Україну до Києва в грудні 1917 р. у складний і суперечливий час національно-державного відродження, у період становлення першої державної системи освіти. Його діяльність у ці роки пов’язана переважно з освітніми установами. Він працював у Комісаріаті в справах Київської шкільної округи, згодом – у Київському губернському комісаріаті народної освіти та Міністерстві народної освіти. Будучи сучасником тих буремних подій, Постернак на основі власних спостережень написав книгу, у якій відтворено політику кожної пануючої влади в галузі народної освіти за період з 1917 по 1919 рр. Як історичне джерело його книга